

Toespraak door Jan Peumans Vlaams Parlementsvoorzitter

maandag 25 februari 2013

Colloquium Het Paleis

Dames en heren,

Kunst stimuleert het creatieve denken. Creatief denken doet je verschillende mogelijkheden zien. Wie verschillende mogelijkheden ziet, verruimt zijn blik. Dat is de reden waarom het belangrijk is om op zo jong mogelijke leeftijd kinderen in contact te brengen met kunst en cultuur. Cultuur en kunst zijn een even essentieel als onmisbaar onderdeel van de ontwikkeling en de opleiding van kinderen en jongeren.

Een en ander betekent dat vooral de ouders en het onderwijs belangrijke, meer zelfs: bepalende factoren zijn om kinderen tot kunst te stimuleren. De culturele sector, die moet instaan voor de invulling van de cultuurbeleving, moet daarom nauw samenwerken met ouders en onderwijs. Het is hier dat de politiek een stimulerende en ondersteunende rol te spelen heeft.

Laat ik beginnen met het onderwijs. De overheid bepaalt het curriculum en de eindtermen binnen het leerplichtonderwijs. Kunsteducatie hoort daar een plaats in te krijgen. Dat gebeurt ook, onder meer met de eindtermen rond muzische vorming. Die gaan niet alleen over muziek, maar ook over beeldende kunst, dramatische kunst, bewegingskunst en media.

Essentieel daarbij is naar mijn mening dat de eindtermen niet noodzakelijk kwantificeerbaar zijn, maar ook uitdrukkelijk spreken over „plezier en voldoening vinden (in kunst)” en over „genieten van” (kunst) en verder ook over „improviseren” en „fantasie”.

Veel met kunst bezig zijn is de beste manier om kunst te leren liefhebben. En een echte kunstliefhebber word je alleen als je er plezier in hebt. Daarom is aandacht voor kunstplezier, voor kunst „beleven” in de zin van „er een belevens van maken” een essentieel onderdeel van de eindtermen muzische vorming. Plezier is de motor van kunsteducatie en doet kinderen de stap zetten naar bijvoorbeeld een bijkomende muziekopleiding of kunstateliers.

We moeten durven toegeven dat kunstbeleving op school niet echt gemeengoed is. Het Bamfordrapport uit 2009 legde pijnlijk de vinger op de wonde. Professor Anne Bamford omschrijft het zo: „Terwijl een aantal ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden creativiteit beschouwen als de draaischijf voor hun toekomstig succes, erkent het Vlaamse onderwijs de meerwaarde van kunst niet voor de ontwikkeling van creatief denken, ondernemingszin, samenwerkingspraktijken en innovatie. Er zijn bijna geen samenwerkingsverbanden tussen het onderwijs en de creatieve industrie, afgezien van de erkende kunstinstellingen, zoals theaters en galerijen.” (Anne Bamford, Kwaliteit en consistentie, blz. 25)

In het rapport citeert professor Bamford onder de volgende uitspraak van een schooldirecteur: „Deze school is een zeer gestructureerde school. Onze prioriteiten zijn wiskunde en taal. Kunst leidt te veel af. Ik ben hier nieuw en hou van creatieve dingen en enkele van de jonge leraren wensen kunst in te voeren. Ik probeer te zeggen dat elk vak even belangrijk is, maar de andere leraren zijn het daar niet mee eens. En we hebben grote klassen. De leraars hebben geen interesse voor talent.” (einde citaat. Bamford, o.c., blz. 24)

Redelijk onthutsend, als u het mij vraagt. De politiek zal hier dus meer sturend moeten optreden, onder meer door de culturele sector zelf assertiever te laten werken naar kinderen. Het culturele aanbod, ook voor kinderen, is rijk en divers, maar er ligt nog veel werk op de plank met betrekking tot de mentaliteit tegenover kunst. De kleine schokgolf die het Bamford-rapport veroorzaakte, had tot positief gevolg, dat onder druk van de minister van Onderwijs en van de minister van Cultuur nu meer en meer scholen een plan kunnen voorleggen hoe zij kunsteducatie in de praktijk zien.

Wat mij meteen brengt bij de rol van de ouders. De Participatiesurvey uit 2009 leert ons dat vooral het ouderlijke milieu bepaalt of je als kind al dan niet aan kunst en cultuur participeert. En wat blijkt ook hier? Het culturele aanbod is rijkelijk aanwezig, maar bereikt slechts een segment van zijn potentiële publiek.

Nochtans is het cruciaal om de ontwikkeling van de culturele competentie zo vroeg mogelijk te starten en dat kan het best door hen zo vroeg mogelijk te prikkelen met kinderkunst. Helaas krijgen veel kinderen vandaag enorm veel andere prikkels, veelal materiële en commerciële, gericht op consumptie.

De uitdaging voor de politiek om ook bij de ouders aan een mentaliteitswijziging te werken is nog veel groter dan de uitdaging om dat te bewerkstelligen in het onderwijs. Ik vind ook niet dat hier de klemtoon moet gelegd worden bij de Vlaamse overheid. De rol van de gemeente – en dus van de lokale politicus – lijkt me minstens even belangrijk. Als in het onderwijs kunstzinnigheid en creativiteit zijn aangewakkerd, moet dat immers een vervolg krijgen tijdens de vrije tijd na de schooldag. Voor kinderen is dat logischerwijze in hun eigen leefomgeving, thuis en in hun gemeente. Ik pleit er dan ook voor dat elke schepen van cultuur een actief cultureel jeugdbeleid ontwikkelt rond kinderkunsten.

Ik dank u voor uw aandacht.